

W czasie swego pobytu we Wrocławiu p. Lindqvist odwiedził stary cmentarz niemiecki, gdzie zniszczenie dokonane przez ogień artylerii powiększyła niekiedy ręka ludzka. Odwiedziny te takie nasunęły mu refleksje:

„W niewesołym nastroju wróciłem na te same ulice, którymi przyszedłem. Grupa dzieci szkolnych przechodziła koło mnie śpiewając wesołą piosenkę. Na przedzie szła nauczycielka i zaznaczała takt wymachując polską chorągiewką. Za nimi szli tłumnie robotnicy rozmawiając z ożywieniem. Trud tygodnia był skończony. — Czy oni także spoczną na cmentarzu, który przed chwilą odwiedziłem? Czy dane im będzie odpoczywać w pokoju? Przypomniało mi się to, co mi wszyscy zgodnie tu oświadczyli: 'Przybyliśmy tu na stałe..., Jeżeli nam ktoś te ziemie zechce odbierać, to jedynie po naszych trupach'. Nie są to na pewno czeze słowa. Wielu ludzi lekko mówi o zwrocie wschodnich ziem niemieckich, tak jak gdyby tu chodziło o wykupienie biletu na powrót. Należy jednak jasno zrozumieć, że te ziemie dzisiaj są polskie i trzeba by je gwałtem wydzierać z ciała Państwa Polskiego. Jestem głęboko przekonany, że żadna strona nie zyskałaby na tym, gdyby rozerwano świeże blizny. Dość trudno zaleczyć zaognione dawne blizny”.

Sprawy poruszane przez p. Lindqvista są, rzecz jasna, dla polskiego czytelnika bliskie i oczywiste. Dla znacznej części społeczeństwa szwedzkiego takie one jednak wciąż jeszcze nie są i dlatego dobrze się stało, że tamtejszy poczytny konserwatywny dziennik zamieścił swoje świadectwo polskości Ziemi Zachodnich.

Mieczysław Kobyłański

GOSPODARKA NIEMIECKIEJ REPUBLIKI DEMOKRATYCZNEJ W R. 1960

Drugi rok planu siedmioletniego przyniósł Niemieckiej Republice Demokratycznej dalsze poważne sukcesy we wszystkich dziedzinach gospodarki. Osiągnięcia przemysłu, podstawowego miernika postępu gospodarczego, występują szczególnie wyraźnie jeżeli porówna się wartość jego produkcji w r. 1957, wynoszącą 50 mld DM, z wartością produkcji w r. 1960, wynoszącą 71 mld DM. W innych działach gospodarki, a zwłaszcza w pełni obecnie uspołecznionym rolnictwie osiągnięto również dodatnie wyniki. Pozwala to nie tylko na pozytywną ocenę działalności gospodarczej NRD w r. 1960, lecz daje również podstawę do optymistycznych przewidywań co do wykonania zadań bieżącego obecnie siedmioletniego planu gospodarczego. Szczegółowe dane o wynikach gospodarki w r. 1960 przedstawione zostały w sprawozdaniu Centralnego Zarządu Statystyki, skąd zaczerpnęliśmy przytoczone niżej dane¹.

Przemysł wykonał plan produkcji w 100,4%, przy czym wartość jej wzrosła w stosunku do r. 1959 o 5,5 mld DM, tj. o ok. 8,3%, a w stosunku do r. 1958 o 21%. Wydajność pracy liczona na jednego robotnika produkcyjnego wzrosła w r. 1960 o ok. 8,2%, a zatem przyrost wartości produkcji można przypisać niemal wyłącznie wzrostowi wydajności pracy. Podkreślić przy tym należy, że płace w przemyśle socjalistycznym wzrosły przeciętnie tylko o ok. 5%. Pogląd na stopień wykonania planu i wzrost produkcji w przemyśle kierowanym centralnie daje tabela I.

W przemyśle terenowym rezultaty były lepsze od przeciętnych. Plan bowiem wykonany został w 102,3%, a przyrost produkcji wyniósł 10,3%. Szczególnie szybki rozwój przemysłu terenowego trwa od r. 1958, tj. od czasu przeprowadzenia reformy administracji gospodarczej i częściowej decentralizacji zarządzania. Przedsiębiorstwa półpaństwowe podniosły w r. 1960 produkcję o 14,5%.

¹ „Die Wirtschaft“ nr 6/61.

TABELA I

	wykonanie planu w %	zmiany w % w sto- sunku do r. 1959
Przemysł surowców podstawowych	100,5	106,7
Przemysł metalowy przetwórczy	98,1	110,4
Przemysł lekki	100,1	102,9
Przemysł spożywczy	101,4	104,0

Sprawozdanie podkreśla dalej duże sukcesy górnictwa węgla brunatnego i energetyki. Mimo deszczowej pogody, która często zamieniała odkrywki w grzęzawiska utrudniające pracę górników, powiększono wydobycie o 4,9% w stosunku do roku poprzedniego. Warto również wspomnieć, że ukończono budowę pierwszego etapu wielkiego kombinatu energetycznego „Schwarze Pumpe”, składającego się z elektrowni i wytwórni brykietów, zakładów opartych na węglu brunatnym. Zakłady te zostały w pełni uruchomione w r. 1960, przy czym wytwórnia brykietów powiększyła swoją zdolność produkcyjną o 2 100 tys. ton rocznie. Produkcja energii elektrycznej wzrosła o 8% przekraczając dwukrotnie poziom produkcji z r. 1950 i trzykrotnie z r. 1936.

W wielu pozycjach plan produkcji został przekroczony. Np. w zakresie produkcji surowców i dóbr konsumpcyjnych przekroczono go w takich artykułach jak: surowka żelazna, stal walcowana, tworzywa sztuczne (poliamidowe), samochody osobowe, motocykle, odkurzacze, tkaniny wełniane i wiele innych. Istnieje jednak szereg pozycji, w których planowana produkcja nie została wykonana, np. kwas siarkowy, cement, różne obrabiarki, lodówki, różne tkaniny itp. W wielu wypadkach niewykonanie planu związane jest z brakami w dziedzinie inwestycji i budownictwa.

Podobnie jak i w ostatnich latach położono szczególny nacisk na produkcję dóbr konsumpcyjnych trwałego użytku. Lodówek domowych wyprodukowano np. 138 tys., tj. o 18 tys. więcej niż łącznie w latach 1955—1958 i o 60% więcej niż w r. 1959; telewizorów wyprodukowano 416 tys., tj. o 33 tys. więcej niż we wspomnianym okresie i o 44% więcej niż w r. 1959; pralek elektrycznych analogicznie 132 tys., 10 tys i 37%. W artykułach tych i w wielu innych osiągnięto w r. 1960 najwyższy dotychczas absolutny przyrost produkcji.

Wprawdzie ogólny obraz rozwoju przemysłu i wykonania planów jest korzystny, jednak nie brak było przedsiębiorstw, które naruszyły dyscyplinę planu i dopuściły się poważnych zaniedbań, na czym ucierpiał również eksport. Dotyczy to głównie przemysłu budowy ciężkich maszyn.

Do uzyskania tak dobrych ogólnie wyników produkcyjnych przyczyniła się również postępująca mechanizacja i automatyzacja procesów produkcyjnych. Wprowadzono do produkcji przemysłowej szereg nowych metod i nowych wyrobów, przy czym okres upływający między etapem badań i prób a zastosowaniem w produkcji na skalę przemysłową został znacznie skrócony.

Perspektywy dalszego rozwoju gospodarki w najbliższych latach określone są przez wielkość i rodzaj inwestycji. Łączna ich wartość wyniosła w r. 1960 15,5 mld DM. Liczba ta powie nam więcej o rozmachu inwestycyjnym Niemieckiej Republiki Demokratycznej, jeżeli porównamy ją z wartością nakładów inwestycyjnych w r. 1957. Wyniosły one wówczas 8,6 mld DM, tj. zaledwie 55% nakładów z r. 1960. Na pierwszy plan wysunął się w r. 1960 inwestycje przemysłowe, osiągając 15-procentowy wzrost w stosunku do roku poprzedniego, podczas gdy np. w rolnictwie wzrost wyniósł tylko 7%.

Budownictwo zwiększyło produkcję o 11%, chociaż planu nie wykonało

w pełni z powodu popełnionych błędów organizacyjnych. Budownictwo mieszkaniowe rozwijało się na ogół pomyślnie. W ciągu 1960 r. oddano do użytku 64,6 tys. nowych mieszkań, a dalszych 15,8 tys. mieszkań zostało z końcem roku zajętych przez lokatorów, mimo że nie wykonano w nich prac wykończeniowych. Przeciętna powierzchnia nowych mieszkań wynosi 56 m². Udział mieszkań wybudowanych z elementów prefabrykowanych wyniósł 39%.

Rolnictwo już w pierwszym roku całkowicie uspołecznionej gospodarki osiągnęło poważne sukcesy, zwłaszcza w produkcji roślinnej. Mimo niezbyt korzystnych warunków atmosferycznych uzyskano plony wyższe niż w 1959 r. i wyższe niż przeciętnie w latach 1955—1959. Ilustrujemy to tabelą II.

TABELA II

Uprawy	Plony z 1 ha w q	Zmiany plonów z 1 ha w q w procentach	
		w stos. do r. 1959	w stos. do przeciętnej w latach 1955-1959
Zboża łącznie	27,5	112,7	113,2
pszenica ozima	35,6	109,5	114,1
żyto ozime	22,6	108,7	107,1
Rośliny oleiste	14,4	105,1	115,2
Ziemiaki	192,4	119,3	121,0
Buraki cukrowe	298,4	150,0	115,8
Kukurydza	348,4	114,9	106,1

Do tak korzystnych wyników przyczyniła się w zdecydowany sposób poprawa wyposażenia maszynowego gospodarstw rolnych. Ilość zbóż zebranych mechanicznie powiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o 19%, ziemniaków o 59%, buraków cukrowych o 37%.

Gospodarka hodowlana również ma do zanotowania pomyślne rezultaty. Ilość bydła wzrosła w stosunku do r. 1959 o 4,5%, ilość trzody chlewnej o 3,5%.

Plan handlu zagranicznego i handlu z Niemiecką Republiką Federalną został wykonany. Obroty powiększyły się przeciętnie o 6%. Zwraca uwagę szczególnie duży wzrost obrotów z krajami kapitalistycznymi. Wyniósł on 24% wobec wzrostu obrotów z krajami socjalistycznymi tylko o 4%. Wyraźnie widoczna jest tendencja zdobywania rynków pozaeuropejskich państw antyimperialistycznych. I tak obroty z Irakiem wzrosły o 43%, Indonezją o 80%, Cejlonem o 85%, Burmą o 140%, z Gwineą trzykrotnie, a z Kubą czternastokrotnie. Po raz pierwszy zawarto porozumienia handlowe z rządami Maroka, Tunezji i Kambodży.

W zakresie eksportu nastąpił duży wzrost wywozu przemysłu metalowego, szczególnie samochodowego i budowy statków, przemysłu elektrotechnicznego, mechaniki precyzyjnej, optyki oraz kompletnych zakładów przemysłowych. W zakresie importu wzrósł przywóz rozmaitych surowców przemysłowych oraz dóbr konsumpcyjnych, jak pralek o 65%, telewizorów o 76%, przędzy bawełnianej o 30%, pasz białkowych o 111% itd.

Obroty handlowe między obu państwami niemieckimi były mniejsze niż w roku poprzednim, mimo że warunki gospodarcze rozwoju handlu istniały. Jednak jednostronne wypowiedzenie przez Niemcy zachodnie umowy handlowej oraz rozmaite ograniczenia stosowane przez NRF, sprzeczne z umową, wywołały spadek obrotów handlowych.

Zgodnie z tendencją wzrostu, jaką objęta była w r. 1960 cała gospodarka wschodnioniemiecka, wzrosło również zaopatrzenie ludności. Ludność zakupiła

w tym roku towarów za 45 mld DM, tj. o 7% względnie o 170 DM na osobę więcej niż w roku poprzednim.

Obroty środkami żywności wzrosły o ok. 730 mln DM, m. in.:

mięsem i wyrobami mięsnymi	o 3%
rybami i wyrobami rybnymi	o 6%
masłem	o 3%
jajami	o 18%
wyrobami z kakao	o 11%

Jednak stosunkowo znacznie większy wzrost obrotów nastąpił w grupie konsumpcyjnych wyrobów przemysłowych. Udział ich w ogólnym obrocie wzrósł z 43,1% w r. 1959 do 44,6% w r. 1960, a wartość obrotu tą kategorią towarów wzrosła o 12%, tj. znacznie powyżej przeciętnej. Zanotowano duży popyt na meble, sprzęty domowe, odbiorniki radiowe, telewizory, lodówki, odkurzacze, pralki elektryczne itp. Mimo zwiększonej znacznie podaży tych towarów (lodówki o 91%, odkurzacze o 16%, pralki o 16%) popyt na nie nie zawsze mógł zostać zaspokojony.

Przedstawione wyżej niewątpliwe sukcesy gospodarki Niemieckiej Republiki Demokratycznej wypracowane zostały w ciężkim trudzie i w niesprzyjających warunkach. Jeszcze przed wypowiedzeniem przez rząd Niemieckiej Republiki Federalnej umowy handlowej militarystyczne sfery zachodnioniemieckie utrudniały lub nawet udaremniały dostawy pewnych towarów narażając niekiedy przemysł wschodnioniemiecki na niełatwe do opanowania trudności materiałowe. Dokonana w r. 1960 reorganizacja rolnictwa postawiła przed przemysłem dodatkowe zadania: samych tylko maszyn żniwnych musiał przemysł wyprodukować o 124% więcej niż w r. 1959. Również budownictwo musiało wykonać dla gospodarki rolnej szereg dodatkowych prac. Jeżeli mimo tych trudności plan został w swoich zasadniczych zadaniach nie tylko wykonany, lecz nawet przekroczony, przypisać to należy dużemu dynamizmowi jaki charakteryzuje gospodarkę wschodnioniemiecką i świadomemu wysiłkowi ludzi pracy, pracujących ku własnemu pożytkowi².

Tadeusz Krajczycki

REWALORYZACJA ZACHODNIEJ MARKI NIEMIECKIEJ

Od czasu kiedy eksport zachodnioniemiecki zaczął się niezwykle szybko rozwijać, datują się również kłopoty rządu Niemieckiej Republiki Federalnej z nadmiarem dewiz i złota pochodzącym z tegoż eksportu. Nie będziemy tutaj omawiać gospodarczych warunków, na których podłożu możliwy był taki rozwój eksportu¹. Ograniczamy się do przedstawienia w tab. I ewolucji sald bilansu płatniczego w l. 1955—1959 (w milionach DM)²:

Równolegle wzrastały rezerwy złota i dewiz. Stan ich wyniósł³

w r. 1950 —	0,7 mld DM
1955 —	12,8 „ „
1960 —	32,2 „ „

Stałe występowanie nadwyżek bilansu płatniczego jest o tyle niebezpieczne, że działa inflacyjnie, gdyż wpływy dewizowe z eksportu wymieniane na walutę

¹ „Neues Deutschland“ z 4 II 1961 r.

² Szczegółowe omówienie problemu patrz Z. Nowak, Zarys czynników rozwoju gospodarczego Niemiec zachodnich, s. 183—220.

³ Wg „Statistisches Jahrbuch der Deutschen Bundesrepublik 1960“.

⁴ Z. Nowak, op. cit., s. 216 i „Der Spiegel“ nr 12/61.